

IDENTITAT PARTICULAR I VIVÈNCIA MUNDIAL

JOSÉ IGNACIO GONZÁLEZ FAUS

Barcelona, Espanya

Deia el teòleg Nicolás de Cusa que Déu és "l'harmonia de contraris". És una gran definició perquè la nostra realitat està absolutament plena de contraris, de dialèctiques, de bipolaritats... que, generalment, no són harmòniques sinó enfrontades o a la recerca d'una harmonia impossible. La història humana, si la mirem amb una mica de perspectiva, transcorre molts cops per oscil·lacions d'un extrem a l'altre d'aquesta dialèctica: hi ha èpoques més de dreta i més d'esquerra; més masculines o més femenines... I cada època veu com molt convincent aquella part de la realitat que està vivint, perquè la seva mentida mai no està en allò que afirma, sinó a afirmar-ho d'una forma tal que exclougui l'altre pol. Dins el camp cristià, Pascal ja va assenyalar molt agudament que les heretgies no són heretgies pel que diuen sinó pel que deixen de dir (i de vegades deixen de dir-ho necessàriament, no per oblit sinó per la forma excloent en què afirmen el que diuen).

Quan jo era jove, es va posar de moda la quimera contra totes les pàtries, potser com a reacció després de l'experiència de la idolatria alemanya dels nazis. Va haver-hi gent jove que estripava el seu passaport i es declaraven ciutadans del món, sense més. Aquell corrent ens va fer molt bé a gent de la meua generació perquè ens va obrir al valor d'allò humà sense additaments: els éssers humans estem molt més units pel vincle de ser humans que pel fet de ser de tal o tal país o cultura..

Però aquell corrent era un altre cop una part sola de la veritat: perquè allò humà comú a tots no existeix així en aquesta forma abstracta d'humà, sinó a través de mil concrecions diverses: africà, esquimal, brasiler, japonès, i moltes més. I nosaltres no podem pretendre realitzar a fons nostra humanitat, si no és a través de la particularitat concreta en què ens hem trobat. Es va començar a dir llavors que la millor manera de ser universal és que hom sigui salvadorenc fins al fons o català fins al fons etc. Aquesta és la moda del moment, i té també la seva veritat, encara que molts la falsegen perquè entenen l'expressió "fins al fons" en un sentit excloent.

Sota d'aquestes oscil·lacions hi ha, com gairebé sempre, factors econòmics: amb l'excusa de l'anomenada globalització s'està imposant en el món una falsa

universalitat que només és una uniformitat dels mercats, però no una vertadera universalitat dels mercats. Per començar, en aquest mercat tan global vostè haurà de pagar només en dòlars, i trobarà Coca-Cola fins al replec més recòndit d'Àfrica o d'Amèrica Llatina. Però és gairebé impossible que vostè pugui trobar a Nova York un suc de *pitahaya* o un *maracanà*, etc. Bona part de l'actual reacció localista és un gest d'autodefensa contra una falsa uniformització que fa que molta gent se senti privada d'identitat. Perquè la pàtria no val per ser la millor ni la més bella... sinó perquè la pàtria, amb la llengua i la cultura que s'hi vehiculen, ens dona als éssers humans quelcom que necessitem molt i sense la qual cosa no seríem res ni ningú: ens dona unes arrels o una terra en què poder arrelar, única manera de créixer.

La pàtria ens dona també unes persones concretament i relativament pròximes on començar a practicar l'amor al germà/na, en tenir-lo pròxim i concret, escapant així a la temptació freqüent en molts supòsits revolucionaris d'estimar només els éssers humans en abstracte. Tot això és veritat. Però quan aquesta postura és reactiva amenaça de caure en la mateixa unilateralitat abans denunciada: una pàtria que s'afirma contra altres i només en ella, que no és una pista d'enlairament cap al veritablement universal, sinó un dipòsit de greuges que em dispensen d'interessar-me pels altres, o almenys per aquells que no senten com jo.

Durant un temps sospito que viurem una època d'afirmació del local, com a reacció contra la uniformació unilateral que pretén imposar l'Imperi. S'ha dit també que aquesta nova afirmació del local hauria d'anomenar-se *glocal*, per incloure a la localitat l'obertura a allò global. Perquè avui les dificultats per a molts localismes no vénen només de l'Imperi, sinó de les noves condicions que s'han creat en l'economia mundial: en concret, les migracions i la mobilitat de les empreses. Nacionalitats amb llengua pròpia (i potser abans oprimida) han d'entendre que, en aquests moments, sorgeixen altres dificultats per a les llengües minoritàries que ja no vénen del poder central. Conto només exemples que jo he conegut. L'africà, l'ucraïnès o el romanès que arriba a Catalunya és normal que al

principi parli castellà perquè encara no sap on es quedarà i, si hagués de sortir de Catalunya, li seria igualment útil el poc castellà que aprengui. Només si després d'uns anys ha fet arrels a Catalunya, comença a anar aprenent català. L'empresa que es plantegés obrir una planta a Euskadi es faria endarrerir si el president d'aquesta comunitat li exigís l'ús de l'euscar. I la noia que ha estudiat gairebé només en euscar i després surt a un altre lloc de la península per fer una especialitat en infermeria, que no podia fer a la seva terra, ho passarà malament si sap tan poc castellà que a penes entén classes i textos.... Des de llavors he dit molts cops als nacionalismes que avui el seu gran enemic ja no és la capital, sinó El Capital. Però curiosament, molts grans nacionalistes que no oculten la seva quimera cap a "la capital" no estan disposats a albergar cap antipatia contra el Capital, perquè ells volen per a la seva comunitat local estar entre els més desenvolupats tecnològicament i econòmicament. El resultat pot ser que s'equivoquin d'enemic. Això almenys ocorre en el meu país; en altres, les coses seran distintes. I per això no puc pretendre parlar *ex cathedra*.

No sabem com s'aniran resolent aquestes tensions en què les identitats particulars es veuen amenaçades no per forces exteriors (que també n'hi continua havent) sinó per la mateixa varietat amb què avui es van configurant les societats occidentals. De fet a Europa han sorgit en gairebé tots els països brots alarmants de racisme contra els immigrants i en ocasions han trobat un preocupant ressò electoral. Aquests racismes, com tota violència, són simplement un senyal de por. No obstant això, qui conegui la història sabrà que moltes identitats particulars no han nascut ni crescut com a plantes d'hivernacle, sinó que s'han configurat com a fruit de mil barreges i contactes. Els nens i gent jove s'acostumen més fàcilment a aquesta multiplicitat que els seus pares o avis que van créixer d'una altra manera. I no per això creixeran sense identitat.

El crit que cal donar sempre és el de multilateralidad contra unilateralitat. I la condemna de tots els racismes, que poden ser tant grans com petits (encara que aquells tinguin més poder i aquests de vegades no passin de romàntics). En el futur és possible que molts acabem tenint una *identitat d'al·luvió* que potser ens fa humanament més rics. La història anirà dient si els humans sabem conduir-la.

ELS MOVIMENTS SOCIALS EN EL MÓN

FRANÇOIS HOUTART

Actualment és difícil donar un panorama dels moviments socials en el món. És una matèria encara poc sistematitzada i bastant canviant. El que sí que es pot fer és una orientació general per continents.

Amèrica Llatina

Si prenem com a base la llista dels conflictes establerta anualment per CLACSO (Buenos Aires), es veu com la majoria es concentren en l'ambient de protesta contra la privatització dels serveis públics. No significa sempre organització de moviments, sinó protestes col·lectives. Les organitzacions dels pobles indígenes han adquirit una gran importància en aquests últims anys. La resistència contra l'ALCA és un dels grans èxits que han aconseguit molts moviments socials, tant obreros com camperols i indígenes.

Amèrica del Nord

En els últims anys s'ha notat una davallada important de membres dels sindicats obrers i han nascut nous moviments de base, dedicats a la justícia social. S'estan desenvolupant alguns moviments d'immigrants. Alguns moviments de dones han assumit lideratge en temes socials generals i en les relacions Nord/Sud.

Àfrica

La resistència popular a Àfrica es tradueix especialment en iniciatives d'economia informal. Tot i això, s'han desenvolupat moviments camperols en diversos països, a l'Àfrica de l'est. A Sud-Àfrica els sindicats encara tenen el paper predominant.

Àsia

Els partits polítics fundaren molts moviments camperols i obrers fa 20 o 30 anys. Ara els nous moviments són més autònoms que els partits. Hi ha reaccions importants contra grans obres (preses) i contra les privatitzacions. Els moviments de pobles indígenes i de dones han crescut en importància durant els últims anys.

Europa

Hi ha una certa disminució de la força dels sindicats obrers, amb poques excepcions, i un naixement de nous moviments: sindicats, ecològics, sobre les finances internacionals (ATTAC)...

Més informació a: www.social-movements.org / www.cetri.be
Samir AMIN - François HOUTART, *Globalización de las Resistencias. Estado de las Luchas*, Icaria, Barcelona 2003. Editorial Desde Abajo, Bogotá 2004.

